

๑๒. สติลักษณะปัญหา ๑๒

พระราชชาตรีถามว่า "พระผู้เป็นเจ้า สติมีลักษณะเป็นอย่างไร?"

พระเถระเจ้าทูลตอบว่า "สติมีลักษณะให้นึกได้ และมีลักษณะถือไว้."

ร. "สติมีลักษณะให้นึกได้เป็นอย่างไร?"

ธ. "สติเมื่อเกิดขึ้น ย่อมให้นึกถึงธรรมที่เป็นกุศลและอกุศล มีโทษและไม่
ไม่มีโทษ เลวทรามและประณีต มีส่วนเปรียบด้วยของดำและของขาวได้, นี้
อินทรีย์ห้า, นี้พละห้า, นี้โพชฌงค์เจ็ด, นี้มรรคมืองค์แปดอย่างประเสริฐ, นี้
สมถะ, นี้วิปัสสนา, นี้วิชชา, นี้วิมุตติ" ดังนี้. แต่นั้นพระโยคาวจร ย่อมเสพ
ธรรมที่ควรเสพ ย่อมไม่เสพธรรมที่ไม่ควรเสพ, ย่อมคบบรรณที่ควรคบบ ย่อมไม่
คบบรรณที่ไม่ควรคบบ, สตินี้มีลักษณะให้นึกได้ดังนี้."

ร. "ขอพระผู้เป็นเจ้าจงอุปมาให้ข้าพเจ้าฟัง."

ธ. "เหมือนอย่างว่า คุฤหบดีรัตน์ผู้จัดการพระคลังหลวง ของพระเจ้า
จักรพรรดิราชา กราบทูลพระเจ้าจักรพรรดิราชาให้ทรงระลึกพระราชอิศริยยศ
ของพระองค์ได้ทุกเย็นเช้าว่า "ข้างของพระองค์มีเท่า นั้น ม้ามีเท่า นั้น รถมีเท่า
นั้น พลราบมีเท่า นั้น เงินมีเท่า นั้น ทองมีเท่า นั้น พัสตุต่าง ๆ มีอย่างละเท่า นั้น
ๆ" เขากราบทูลพระเจ้าจักรพรรดิราชาให้ทรงนึกถึงราชสมบัติได้ ชื่อนั้นมีอุปมา
ฉันใด; สติเมื่อเกิดขึ้นก็ย่อมให้นึกถึงธรรมที่เป็นกุศลและอกุศล มีโทษและไม่
มีโทษ เลวทรามและประณีต มีส่วนเปรียบด้วยของดำและของขาวได้, และให้
นึกได้ว่า "นี้สติปฏิฐานสี่, นี้สัมมปปธานสี่, นี้อิทธิบาทสี่, นี้อินทรีย์ห้า, นี้พละ
ห้า, นี้โพชฌงค์เจ็ด, นี้มรรคมืองค์แปดอย่างประเสริฐ, นี้สมถะ, นี้วิปัสสนา, นี้
วิชชา, นี้วิมุตติ" ดังนี้. แต่นั้น พระโยคาวจรย่อมเสพธรรมที่ควรเสพ ย่อมไม่
เสพธรรมที่ไม่ควรเสพ, ย่อมคบบรรณที่ควรคบบ ย่อมไม่คบบรรณที่ไม่ควรคบบ ข้อ
นี้ก็มิอุปไมยฉันนั้น สติมีลักษณะให้นึกได้ดังนี้."

ร. "สติมีลักษณะถือไว้เป็นอย่างไร?"

ธ. "สติเมื่อเกิดขึ้นย่อมค้นหาที่ไปแห่งธรรมทั้งหลาย ที่เป็นประโยชน์
และไม่เป็นประโยชน์; ให้รู้ว่า "ธรรมเหล่านี้เป็นประโยชน์, ธรรมเหล่านี้ไม่เป็น
ประโยชน์, ธรรมเหล่านี้เป็นอุปการะ ธรรมเหล่านี้ไม่เป็นอุปการะ." แต่นั้น
พระโยคาวจรย่อมแยกกันธรรมที่ไม่เป็นประโยชน์เสีย ถือไว้แต่ธรรมที่เป็น

ประโยชน์, ย่อมเกียดกันธรรมที่ไม่เป็นอุปการะเสีย ถือไว้แต่ธรรมที่เป็น
อุปการะ. สติมีลักษณะถือไว้แบบนี้."

จ. "ขอพระผู้เป็นเจ้าจงอุปมาให้ข้าพเจ้าฟัง."

ฉ. "เหมือนอย่างว่า ปริณายกัตถ์ของพระเจ้าจักรพรรดิราช ย่อม
ทราบสิ่งที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์ กราบพูลแด่พระเจ้าจักรพรรดิ
ราชว่า "สิ่งนี้เป็นประโยชน์แต่พระราชฯ สิ่งนี้ไม่เป็นประโยชน์ สิ่งนี้เป็น
อุปการะ สิ่งนี้ไม่เป็นอุปการะ." แต่นั้น ย่อมเกียดกันสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์เสีย
ประคองไว้แต่สิ่งที่เป็นประโยชน์, ย่อมเกียดกันสิ่งที่ไม่เป็นอุปการะเสีย ถือไว้
แต่สิ่งที่เป็นอุปการะ," ข้อนั้นมีอุปมาฉันใด; สติเมื่อเกิดขึ้น ย่อมค้นหาที่ไป
แห่งธรรมทั้งหลายที่เป็นประโยชน์ และไม่เป็นประโยชน์; ให้รู้ว่า "ธรรมเหล่านี้
เป็นประโยชน์ ธรรมเหล่านี้ไม่เป็นประโยชน์, ธรรมเหล่านี้เป็นอุปการะ ธรรม
เหล่านี้ไม่เป็นอุปการะ." แต่นั้น พระโยคาวจรย่อมเกียดกันธรรมที่ไม่เป็น
ประโยชน์เสีย ถือไว้แต่ธรรมที่เป็นประโยชน์, ย่อมเกียดกันธรรมที่ไม่เป็น
อุปการะเสีย ถือไว้แต่ธรรมที่เป็นอุปการะ ข้อนี้ก็อุปมาฉันนั้น. สติมี
ลักษณะถือไว้แบบนี้. แม้พระผู้มีพระภาคเจ้าก็ตรัสว่า "ภิกษุทั้งหลาย เรา
กล่าวสติว่าเป็นธรรมที่ควรปรารถนาในที่ที่ว่างดวง ดังนี้."

จ. "พระผู้เป็นเจ้าช่างฉลาดจริง ๆ."